

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. Vaste commissie voor Klimaat en Groene Groei
Postbus 20018
2500 EA DEN Haag

Woerden : 16 september 2024

onze ref. : E24b08-HG/IS
doorkiesnr. : 0348 48 43 50
e-mail : hg@vemw.nl

onderwerp : CCS Strategie

Aan: De leden van de vaste commissie voor KGG van de Tweede Kamer,

Op 26 september debatteert u over CCS (Carbon Capture and Storage). Graag delen wij, namens onze leden, onze visie op de bijdrage van CCS aan het behalen van de Nederlandse en Europese klimaatdoelen. CCS is een essentieel onderdeel van het instrumentarium voor de verduurzaming van de energie-intensieve industrie. Het is cruciaal voor het grootschalig verminderen van de CO₂-uitstoot op korte termijn, vooral bij uitstoot die moeilijk te verminderen is vanwege de specifieke processen die het veroorzaken en waarvoor geen andere opties beschikbaar zijn. Daarnaast ondersteunt CCS de overgang naar koolstofneutrale energiedragers zoals blauwe waterstof en kan het zelfs bijdragen aan het bereiken van negatieve emissies.

Het belang van CCS is toegenomen nu elektrificatie en de ontwikkeling van de groene waterstofmarkt zich trager ontwikkelen dan aanvankelijk verwacht. Elektrificatie is één van de opties om de CO₂-uitstoot te verminderen, maar helaas is er congestie op het net en er wordt verwacht dat er tot 2030 onvoldoende verbetering zal zijn. Een andere mogelijkheid is het gebruik van groene waterstof, maar de ontwikkeling van de groene waterstofmarkt verloopt traag en onzeker. Een recent rapport van TNO in opdracht van het Ministerie EZK stelde dat het maken van groene waterstof in vergelijking met belaste grijze waterstof resp. 13 en 3 euro/kilogram kost. In de VS ligt de kostprijs voor blauwe waterstof (fossiele waterstof met CCS) de komende jaren waarschijnlijk zelfs onder 1 \$/kilogram, mede door de lage aardgaskosten, subsidies en geen of lagere belastingen. Blauwe waterstof zal naar verwachting de komende jaren aanzienlijk goedkoper zijn dan groene waterstof en zorgt daarnaast voor een substantiële vermindering van CO₂-uitstoot. Dit maakt het een belangrijke tussenoplossing in de energietransitie. Bovendien vormt CCS een opstap naar Carbon Capture and Utilization (CCU), wat bijdraagt aan een circulaire economie waarin de afgevangen CO₂ wordt gebruikt als

Hét kenniscentrum en dé belangenbehartiger voor zakelijke energie- en watergebruikers

grondstof. Daarnaast kan CCU bijdragen aan de realisatie van negatieve emissies wanneer de CO₂ rechtstreeks uit de lucht wordt opgevangen. Daarom is op de lange termijn de ontwikkeling van de benodigde infrastructuur van cruciaal belang.

Nederland is uniek geïncubator voor de ontwikkeling van een CCS-markt. Op infrastructureel gebied zijn momenteel twee grootschalige CCS-projecten in ontwikkeling, waarvan één al in aanbouw is. Uitbreiding van een CO₂-netwerk, in combinatie met waterstof en mogelijk ammoniak, is essentieel voor de langere termijn. Bovendien heeft Nederland een gunstige geografische ligging met veel potentieel voor CO₂-opslag in de Noordzee, ook voor CO₂ afkomstig uit buurlanden. Daarnaast is Nederland gunstig gelegen voor CO₂-transport per schip.

Een goed functionerende en betaalbare CCS-markt draagt bij aan het behoud en versterking van het Nederlandse vestigingsklimaat voor industrie. De beschikbaarheid van CCS biedt de mogelijkheid om op korte termijn op significante schaal CO₂-uitstoot te vermijden en daarmee te voldoen aan de klimaateisen. Dit biedt bedrijven meer zekerheid op een duurzame toekomst en trekt internationale investeerders naar Nederland.

De huidige CCS-markt werkt echter nog niet optimaal. Voor afvangprojecten binnen de CCS-keten is het met name lastig om tot een goede business case te komen vanwege marktfalen. Marktmacht van partijen die meerdere rollen in de CCS-keten vervullen, belemmert een transparante en goed functionerende opstart van de CCS-markt. Daarnaast zorgen het monopolie op CCS-diensten en de overdimensionering van de infrastructuur ervoor dat tarieven voor de first movers hoog zijn, met weinig ruimte voor onderhandeling.

Het is daarom noodzakelijk om een lange termijn strategie te ontwikkelen die gericht is op het wegnemen van korte termijn belemmeringen en het benutten van unieke kansen voor Nederland. Voor een succesvolle ontwikkeling van CCS-projecten in Nederland is daarnaast een sterk politiek commitment van het grootste belang.

Op korte termijn zijn vier acties nodig voor de succesvolle start van de CCS-markt:

1. Meer regie vanuit het Rijk om de coördinatie in de CCS-keten te verbeteren en het borgen van onafhankelijk toezicht op de toegangsvoorwaarden, zodat emittenten non-discriminatoire en transparante keuzevrijheid hebben ten aanzien van transport en opslaglocaties terwijl tegelijkertijd zekerheid geboden wordt aan de bedrijven die de infrastructuur ontwikkelen. We stellen voor om het beheer van aansprakelijkheden te verbeteren en een vaste maximale prijs voor CO₂-transport in te stellen.
2. Zorgdragen voor een passende SDE++ subsidie voor CCS. De hoogte van de subsidie moet passen bij de (verwachte) kosten van afvang, transport en opslag. Daarnaast moet de SDE++ subsidie opengesteld worden voor CCS buiten Nederland, zodat er onder concurrerende voorwaarden een internationale markt voor CO₂-transport en -opslag kan ontstaan.
3. Vinden van oplossingen voor de mogelijk hoge tarieven voor CO₂-transport en -opslag van de 'first movers'. Dit kan bijvoorbeeld door de tarieven voor overdimensionering aan te passen, alsof het systeem volledig benut wordt.
4. Bieden van flexibiliteit aan uitstoters bij vertragingen in hun plannen voor de SDE++ subsidie, evenals voor de ETS-verplichting als CO₂-opslag niet plaatsvindt.

We moeten de kansen die CCS biedt benutten. Dit kan door te zorgen voor aansluitende infrastructuur naar alle grote emittenten in Nederland en de omliggende landen. Verder moet er een marktmodel worden ontwikkeld dat de markt efficiënt laat werken en dat de emitters beschermt.

Het is van cruciaal belang dat er blijvend politiek commitment is voor de ontwikkeling van CCS in Nederland. Dit zal de zekerheid bieden aan potentiële en huidige CCS-investeerders en vertrouwen geven aan investeerders die geïnteresseerd zijn in de verduurzaming van de industrie in Nederland. Door de unieke positie van Nederland te benutten en een solide strategie te ontwikkelen, inclusief een wettelijk kader voor de regulering en financiering van infrastructuur kunnen we de CO₂-uitstoot effectief verminderen en de weg vrijmaken voor een duurzamere toekomst.

CCS is niet alleen de basis voor het behalen van de klimaatdoelen, maar ook een kans om het vestigingsklimaat van toekomst-bestendige industriële activiteiten te bevorderen. Nederland heeft de expertise en de geografische voordelen om een pionier te zijn op het gebied van CCS. We rekenen op uw steun om dit gezamenlijk mogelijk te maken.

Met vriendelijke groet,

w.g.

dr. H. Grünfeld
Algemeen directeur